

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Богомаз Марія Олексіївна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА
«ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОГО
СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ»

072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (Фінанси)

Студентки II курсу
групи Фмз-91а

Богомаз М.О.

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело _____ М. О. Богомаз
(підпис)

Керівник к. е. н. , доцент

Кубах Т.Г.

Суми – 2020 рік

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи магістра

на тему: «ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОГО

СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ»

студента Богомаз Марії Олексіївни

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. Особисте страхування населення є найважливішим елементом соціальної системи держави, воно дозволяє успішно вирішувати багато суспільних проблем, а також задовольняти потреби фізичних осіб в забезпеченні стійких гарантій захисту їх економічних інтересів, збереження добробуту і здоров'я. Життєвий рівень в Україні є одним із найнижчих у Європі. Занадто велика частина населення проживає за межею бідності. Стара система соціального захисту незахищених верств населення зруйнована, проте нова в умовах дії ринкових регуляторів недобудована. Частково питання подолання бідності та соціального захисту населення вирішуються шляхом страхування життя, медичного страхування та страхування від нещасних випадків чи професійних захворювань, а також страхування інших ризиків фізичних осіб. Саме через низький рівень соціального захисту життя та здоров'я громадян України недостатню фінансову забезпеченість осіб при виході на пенсію чи втраті працездатності, повільні темпи впровадження пенсійної та медичної реформ, а також з огляду на світовий досвід, що підтверджує необхідність та дієвість даного сектору страхування, обрана тема потребує детальнішого вивчення.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів особистого страхування, спрямованих на вдосконалення системи виявлення проблем та прогнозування його розвитку.

Об'єктом дослідження є процес функціонування особистого страхування в Україні.

Предметом дослідження є теоретичні та прикладні аспекти функціонування та розвитку особистого страхування в Україні.

Основний результат роботи полягає у наступному: 1) набуло подальшого розвитку визначення поняття «особисте страхування», як окрема галузь, що має на меті надання послуг фізичним та юридичним особам, які передбачають страховий захист страхувальників за умови настання страхового випадку, який несе загрозу життю, здоров'ю, працездатності або пов'язаний з додатковою пенсією страхувальника чи застрахованої особи (с. 10); 2) проведено аналіз основних показників, що характеризують розвиток ринку особистого страхування (с. 18-29); 3) визначено перспективи розвитку ринку особистого страхування в Україні (с. 30-40).

Ключові слова: особисте страхування, страхування життя, медичне страхування, страхування від нещасних випадків.

Основний зміст дипломної роботи викладено на 1-44 сторінках, у тому числі використаних джерел з 75 найменувань, який розміщено на сторінках 45-51. Робота містить 14 таблиць, 17 рисунків, а також додатків, які розміщені на сторінках 52-57.

Рік захисту роботи – 2020 рік.

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та
страхування

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

Науковий ступінь, вчене звання

Підпис Ініціали,
прізвище
“ ” _____ 2019 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
студенту II курсу, групи Фмз-91а

Богомаз Марії Олексіївни

1. Тема роботи: «Проблеми та перспективи розвитку особистого страхування в Україні»
затверджена наказом по СумДУ № 1843-III від «01» грудня 2020 року
2. Строк подання студентом закінченої роботи «06» грудня 2020 року
3. Мета кваліфікаційної роботи: дослідження теоретичних та практичних аспектів особистого страхування, спрямованих на вдосконалення системи виявлення проблем та прогнозування його розвитку.
4. Об'єкт дослідження: процес функціонування особистого страхування в Україні.
5. Предмет дослідження: теоретичні та прикладні аспекти функціонування та розвитку особистого страхування в Україні.
6. Кваліфікаційна робота виконується на базі законодавчих та нормативних актів, статистичних даних Державної служби статистики та Національної комісії.
7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети.

№ п/п	Назва розділу	Термін подання
1.	Теоретичні аспекти особистого страхування	13.11.2020
2.	Дослідження ринку особистого страхування в Україні за 2015-2019 роки	27.11.2020

Зміст завдань для виконання поставленої мети кваліфікаційної роботи магістра:

У розділі 1 необхідно дати характеристику особистого страхування в Україні та його структуру..

У розділі 2 необхідно проаналізувати основні тенденції розвитку ринку особистого страхування; розглянути діяльність страхових компаній на ринку особистого страхування; визначити перспективи розвитку ринку особистого страхування в Україні.

8. Консультації по роботі:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I			
II			

9. Дата видачі завдання: «11» вересня 2020 року

Керівник кваліфікаційної роботи _____

Т. Г. Кубах

Завдання до виконання одержав _____

М. О. Богомаз

ЗМІСТ

Вступ.....	7
1 Науково-теоретичні аспекти особистого страхування	9
1.1 Економічний зміст та класифікація особистого страхування.	9
1.2 Теоретичний зміст страхування життя як виду страхової послуги.....	12
1.3 Характеристика медичного страхування та страхування від нещасних випадків як продуктів страхування.....	14
2 Дослідження стану особистого страхування в Україні за 2015-2019 роки.....	18
2.1 Оцінка розвитку особистого страхування в Україні	18
2.2 Аналіз діяльності страхових компаній в сегменті особистого страхування в Україні	26
2.3 Перспективи розвитку особистого страхування в Україні....	30
Висновки.....	42
Список використаних джерел.....	44
Додаток А Теоретичні аспекти особистого страхування.....	52
Додаток Б Характеристика медичного страхування.....	54
Додаток В Аналіз тенденцій розвитку ринку особистого страхування...	55

ВСТУП

В сучасних умовах особисте страхування є одним з основних складових соціальної системи країни, що допомагає вирішити досить багато проблем, що виникають у суспільстві стосовно збереження здоров'я, добробуту та захисту економічних інтересів. На жаль, життєвий рівень в Україні посідає останні позиції у європейських рейтингах, оскільки значна частина людей знаходиться на межі бідності або вже проживає. Питання подолання бідності можна вирішити шляхом запровадження досконалої та доступної кожному системи особистого страхування, до складу якого входить страхування життя, медичне страхування та страхування від нещасних випадків. Тому виникає необхідність у дослідженні особливостей розвитку особистого страхування та його структурних елементів.

Дослідженням теоретичних та практичних аспектів щодо особливостей розвитку особистого страхування займалися вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти, такі як Александрова Г. М., Клапків Ю. М., Прилуцький А. М., Рубцова В. М., Штирхун Т. І..

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів особистого страхування, спрямованих на вдосконалення системи виявлення проблем та прогнозування його розвитку.

Відповідно до мети постають наступні завдання:

- розглянути економічний зміст та класифікацію оборотних активів;
- здійснити характеристику життя, медичного страхування та страхування від нещасних випадків;
- проаналізувати тенденції розвитку особистого страхування;
- розглянути діяльність страхових компаній на ринку особистого страхування;

– визначити перспективи розвитку особистого страхування в Україні.

Об’єктом кваліфікаційної роботи є процес функціонування особистого страхування в Україні.

Предметом кваліфікаційної роботи є теоретичні та прикладні аспекти функціонування та розвитку особистого страхування в Україні.

Методами дослідження виступають наступні: наукова абстракція та монографічний – при обґрунтуванні теоретичних основ функціонування ринку особистого страхування; економіко-статистичний, порівняльний, аналізу і синтезу – при дослідженні основних показників ринку особистого страхування.

Інформаційною базою дипломної роботи є законодавчі та нормативні акти, статистичні дані Державної служби статистики та Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, навчальні посібники, наукові публікації зарубіжних і вітчизняних дослідників з питань розвитку ринку страхування життя в Україні.

Новизна одержаних результатів полягає у вдосконаленні наукового підходу до визначення поняття особистого страхування, який дозволяє глибше розглянути цей вид страхування як окрему галузь. А також в роботі було модернізовано алгоритм розрахунків прогностичних значень основних показників розвитку особистого страхування, що дозволило спрогнозувати позитивну тенденцію до збільшення страхових премій та страхових виплат.

Результати апробації основних положень кваліфікаційної роботи: Кубах Т.Г., Богомаз М.О. Сучасний стан особистого страхування в Україні : Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України : збірник матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції : (м. Суми, 19–20 листопада 2020 р.) / ННІ БТ «УАБС» СумДУ. – Суми : СумДУ, 2020.– С.307-311.

Основний результат роботи полягає у дослідженні тенденцій особистого страхування та визначення перспектив його розвитку.

1 НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ

1.1 Економічний зміст та класифікація особистого страхування

Сучасний етап розвитку функціонування сегменту особистого страхування ускладнюється несприятливими ринковими умовами, наслідками економічної кризи 2014-2015 років, непослідовністю реформ у соціальній сфері, що спричиняє відтермінування вирішення таких важливих проблем, як погіршення демографічних показників, високий відсоток захворюваності, нещасні випадки, погана платоспроможність населення. Перелічені фактори ускладнюють захист особистих інтересів громадян на державному рівні, тому виникає необхідність у формуванні захисних механізмів на основі перерозподілу індивідуальних доходів. Отже актуальності набуває система особистого страхування суспільства.

Дослідженню сутності та особливостей функціонування особистого страхування займалися вітчизняні науковці, серед яких: Александрова М. М. [1], Базилевич В. Д. [2], Курочка В. Л. [28], Залетов А.Н. [14] та ін.. Проте у сучасній літературі відсутнє єдине визначення поняття «особисте страхування, тому перелік деяких підходів наведемо в додатку А.

Рисунок 1.1 – Систематизація підходів щодо визначення поняття «особисте страхування»

Аналіз підходів щодо визначення поняття «особисте страхування» (рис. 1.1) дає змогу визначити економічний зміст та сформулювати власну думку, щодо сутності даної категорії. Тому на наше переконання, особисте страхування слід розглядати як окрему галузь, що має на меті надання послуг фізичним та юридичним особам, які передбачають страховий захист страхувальників за умови настання страхового випадку, який несе загрозу життю, здоров'ю, працездатності або пов'язаний з додатковою пенсією страхувальника чи застрахованої особи.

Економічна сутність особистого страхування виражається через його функції: ризикова, попереджувальна, ощадна та контрольна. В умовах ринкової економіки особистому страхуванню притаманні додаткові функції: інвестиційну та мотиваційну.

Об'єктами особистого страхування виступає життя, здоров'я, працездатність, що пов'язані з відтворенням робочої сили, з чого випливає, що у об'єктів відсутня вартісна оцінка, зокрема визначення страхової суми здійснюється окремо в кожному випадку та залежить від страхувальника та його платоспроможності. Тому виплати страхової компанії страхувальнику, його родині чи застрахованої особи носять характер фінансової допомоги.

Класифікація особистого страхування представлена в додатку А.

Особисте страхування має наступні підвиди: страхування життя, медичне страхування та страхування від нещасних випадків. Кожен з цих видів має об'єкт та перелік страхових ризиків, характеристика яких наведена на рис. 1.2.

Страхування від нещасних випадків та медичне страхування відносять до ризикових видів страхування, що пов'язано з тим, що страхові платежі є безповоротними по закінченню дії договору. Страхування життя відносять до накопичувального виду страхування, оскільки воно пов'язане з накопичення страхової суми на довгострокову перспективу.

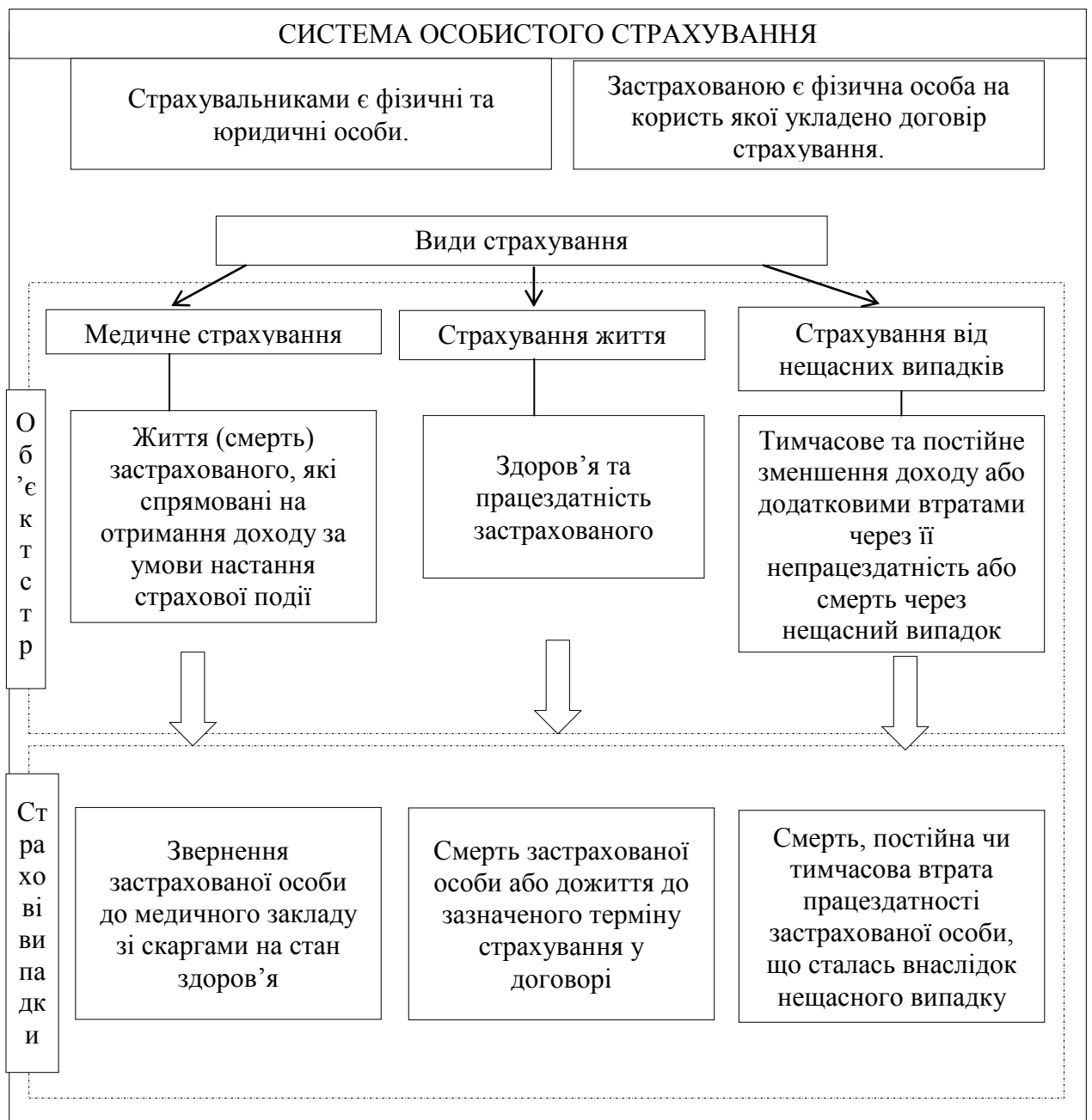

Рисунок 1.2 – Структура системи особистого страхування [2; 13]

Таким чином, особисте страхування пов'язане із страховим захистом майнових інтересів, де об'єктом страхування є ризики, які пов'язані з життям, здоров'ям та працездатності застрахованого. Підвидами особистого страхування є: страхування життя, медичне страхування та страхування від нещасних випадків.

1.2 Теоретичний зміст страхування життя як виду страхової послуги

У сучасних умовах страхування життя сприяє накопиченню грошових коштів, отриманні додаткового доходу та виступає інструментом інвестицій в економіку. Страхування життя відповідно до ЗУ «Про страхування» [13] слід розуміти як вид особового страхування, який передбачає обов'язок страховика здійснити страхову виплату згідно з договором страхування у разі смерті застрахованої особи, а також, якщо це передбачено договором страхування, у разі дожиття застрахованої особи до закінчення строку дії договору страхування та (або) досягнення застрахованою особою визначеного договором віку.

Особливостями страхування життя є:

- договори страхування носять довгостроковий характер, термін яких складає 10-40 років;
- суб'єктами страхування виступають, окрім страховиків, страхувальників, застрахованих осіб є вигодо набувачі (у випадку смерті застрахованої особи);
- людське життя не має вартісної оцінки, що спричиняє особливий розрахунок страхової премії та тарифу. За кожним страховим договором страхова сума розраховується індивідуально, враховуючи платоспроможність страховика та його цілі;
- страхування життя виконує заощаджувальну функцію, сутність якої полягає у тимчасовому розміщенні вільних грошових ресурсів.

Страхування життя класифікують наступним чином:

1. За видом договорів:

- страхування життя на випадок смерті (страховим випадком являється смерть застрахованого, при тому, що страхову виплату отримує вигодо набувач);

- страхування на дожиття (страхова виплата відбудеться у випадку дожиття застрахованою особою до віку, зазначеного у договорі страхування);

- змішане страхування (страховими випадками є втрата працездатності через нещасний випадок, дожиття до певного віку, смерть застрахованого);

2. За видом виплат:

- страхування капіталів (страхова виплата здійснюється одноразовим платежем. Сюди відноситься весільне страхування або страхування дітей до досягнення ними 18 років);

- страхування рент (виплата здійснюється частинами. Сюди відносять пенсійне страхування та страхування на випадок втрати працездатності);

3. за способом нагромадження:

- захисне (накопичення страхової суми відсутнє);

- нагромаджувальне (відбувається накопичення страхової суми) [2; 13].

Страхування життя відіграє важливу роль для розвитку економіки країни, так як накопичені страхові суми спрямовуються не лише на виплату страхових сум, а й інвестуються в економіку, при цьому страховики та страхувальники отримують додаткові доходи. Позитивна роль страхування життя відображається у доповненні системи соціального захисту, оскільки поліс страхування додає впевненості у майбутньому та змушує піклуватись про своє здоров'я, так як за умови самогубства та інших цілеспрямованих дій, що несуть пряму загрозу життю застрахованого, виплати не будуть здійснені. Перевагою страхування життя також є те, що воно носить мотиваційний характер, оскільки застрахована особа зацікавлена в тому, щоб виплати, які накопичені на різні цілі відбулись.

Таким чином, страхування життя – це один з різновидів особистого страхування, що передбачає захист майнових інтересів у випадку втрати

працездатності застрахованого, дожиття до зазначеного віку або смерті. Особливістю даного виду страхування є те, що воно носить довгостроковий характер (термін дії договору складає від 10 до 40 років). Страхування життя відіграє важливу роль в економіці країни, виступаючи інструментом залучення довгострокових інвестицій, та в соціальному житті населення, виступаючи інструментом забезпечення добробуту та страхового захисту населення.

1.3 Характеристика медичного страхування та страхування від нещасних випадків як продуктів страхування

Здорова нація є запорукою успішного соціально-економічного розвитку країни, тому надання якісної медичної допомоги населенню є основним завданням системи охорони здоров'я.

Медичне страхування є одним з видів особистого страхування, що передбачає фінансування медичних послуг громадян за рахунок коштів, що накопичені у страхових фондах, за умови настання страхових випадків.

Метою медичного страхування є гарантування страхувальникові повної чи часткової компенсації медичних витрат, які зазначені в страховому полісі.

Підвидами медичного страхування є:

- страхування здоров'я на випадок хвороби (здійснюється за умови конкретної хвороби, яка визначена в переліку страхової програми, та включає в себе поліклінічне та стаціонарне обслуговування застрахованого);
- безперервне страхування здоров'я (здійснюється страхування за програмами, які містять в собі стаціонарне та поліклінічне обслуговування);
- медичний асистанс (являє собою фінансування медичних витрат, які несе страхувальник за кордоном за умови настання нещасного випадку чи хвороби) [8; 33].

Наразі медичне страхування здійснюється у добровільній формі, проте враховуючи проблеми, що існують у медичній галузі, необхідно впровадити обов'язкове медичне страхування (ОМС), що сприятиме покращенню фінансування сфери охорони здоров'я.

Особливостями добровільного медичного страхування є:

- даний вид страхування виступає важливим елементом доповнення до системи соціального страхування;
- застрахована особа отримує компенсацію тих медичних послуг, за які був сплачений страховий платіж;
- перелік медичних послуг для застрахованого є досить обширним та містить наступні: амбулаторне та стаціонарне лікування, стоматологічну допомогу, спеціалізовану діагностику захворювань, витрати, пов'язані з вагітністю та пологами та ін..

На сучасному етапі розроблено ЗУ «Про фінансування охорони здоров'я та ОМС в Україні», відповідно до якого планується ведення багатопрофільної моделі фінансування охорони здоров'я, за якої надання медичних послуг здійснюється на трьох рівнях: життєзабезпечуючий, здоров'язберігаючий та рівень додаткового попиту, характеристика яких наведена в додатку Б.

Запровадження ОМС матиме ряд позитивних наслідків для:

- суспільства (підвищення доступності та якості наданих медичних послуг, покращення матеріальної забезпеченості медичних працівників та умов праці, підвищення працездатності);
- держави (оновлення обладнання медичних закладів, детінізація заробітних плат медичних працівників, зменшення рівня навантаження на фонди соціального страхування та збільшення обсягів надходжень до бюджету);
- бізнесу (розвиток бізнес-партнерства між державою та медичними закладами, зростання інвестиційних ресурсів, поява нових приватних медичних закладів).

Страховання від нещасних випадків – це один з видів ризикового страхування, що має на меті страховий захист населення у випадку втрати здоров'я чи смерті через нещасний випадок.

Страховим випадком при даному виді страхування виступає будь-яка раптова та випадкова подія, що призвела до травми, інвалідності чи смерті, зокрема до них відносять:

- травми отримані застрахованою особою (забій, перелом, вивих) в побуті або на виробництві;
- травми, що отримані від протиправних дій третіх осіб або внаслідок ДТП;
- утоплення, опіки, відмороження;
- отруєння хімічними речовинами;
- укуси змій, комах та тварин [13].

Не є страховими випадками наступні події:

- самогубство чи навмисне заподіяння шкоди застрахованою особою;
- дії, що вчинені спадкоємцем застрахованого, які призвели до смерті останнього;
- травма, що отримана застрахованою особою при ДТП, який знаходився у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння;
- травми, що отримані внаслідок воєнних дій та ін.. громадських дій (акцій, протестів);
- травми, що отримані внаслідок порушення норм безпеки (наприклад, протипожежної).

Страховання від нещасних випадків здійснюється у добровільній та обов'язковій формі.

Основною групою обов'язкового страхування є обов'язкове страхування від нещасних випадків на транспорті. Відповідно до ЗУ «Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті» обов'язкове страхування потрібне:

– працівники, що зайняті транспортними перевезеннями на постійній основі, незалежно від форми власності та виду діяльності підприємства;

– пасажери залізничного, внутрішньо водного, морського, електротранспорту та автомобільного (виключення становить міський транспорт, морський і внутрішньо водний транспорт, що здійснює прогулянки чи переправи міжміського сполучення).

Таким чином, страхування від нещасних випадків є одним з видів ризикового страхування, що передбачає страховий захист населення у випадку втрати здоров'я чи смерті через нещасну подію.

Висновки до розділу 1

Необхідність особистого страхування полягає у тому, що в сучасних умовах урбанізації відбувається збільшення частки людей похилого віку, погіршення демографічних показників, соціальні реформи мають низьку ефективність, високий рівень захворюваності, зокрема пандемією COVID-19, тому виникає потреба у соціальному захисті населення, яку можливо сформувати за рахунок індивідуальних коштів суспільства.

Особисте страхування – це окрема галузь, що має на меті надання послуг фізичним та юридичним особам, які передбачають страховий захист страхувальників за умови настання страхового випадку, який несе загрозу життю, здоров'ю, працездатності або пов'язаний з додатковою пенсією страхувальника чи застрахованої особи. Підвидами особистого страхування є страхування життя, медичне страхування та страхування від нещасних випадків.

2 ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ ЗА 2015-2019 РОКИ

2.1 Оцінка розвитку особистого страхування в Україні

Особисте страхування виступає важливим елементом соціального страхування. У сучасних умовах галузь особистого страхування має позитивну динаміку розвитку, що свідчить про підвищення попиту споживачів.

З метою аналізу стану розвитку особистого страхування проаналізуємо динаміку зміни кількості страхових компаній (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 - Динаміка кількості страхових компаній в Україні за 2015-2019 роки, од. [38]

Показник	Рік					Відхилення, +/-	
	2015	2016	2017	2018	2019	2019/2015	2019/2018
СК "Life"	49	39	39	30	23	-26	-7
СК "non-Life"	312	271	255	251	210	-102	-41
Всього	361	310	294	281	233	-128	-48

Відповідно до даних табл. 2.1, кількість страхових компаній в динаміці зменшується на 128 од. та на кінець 2019 року становить 233 СК. Кількість СК «Life» зменшується з 49 СК у 2015 році до 23 СК у 2019 році, що зумовлено очищенням страхового ринку від неплатоспроможних страхових компаній внаслідок політично-економічної нестабільності в Україні. Ще однією причиною, що призвела до скорочення кількості страхових компаній є надмірна монополізація страховиків. Незважаючи на зменшення їх абсолютної кількості, якість наданих послуг покращилась.

Основними показниками, що характеризують ринок особистого страхування є обсяг чистих премій та виплат (табл. 2.2).

Висновки до розділу 2

Особисте страхування розширюється та користується популярністю серед споживачів, про що свідчить збільшення абсолютної величини страхових премій та виплат. Частка премій особистого страхування на страховому ринку становить 32,43 % у 2019 році, тоді як у 2015 році – 23,94 %, що свідчить про збільшення вагомості значення даного сегмента ринку. Рівень страхових особистого страхування є найбільшим з медичного страхування та складає 46 % у 2019 році. Основну частку у структурі страхових премій особистого страхування складає медичне страхування та перевищує 50 %.

Страхові компанії пропонують досить широкий спектр страхових продуктів з особистого страхування в усіх його складових: медичне страхування, страхування життя та страхування від нещасних випадків та в кожній галузі існують свої лідери. Лідерами на ринку ДМС є СК «Уніка», СУ «Провідна» та СК «Інго Україна». Основними провідними компаніями на ринку страхування життя є СК «Метлайф», СК «Уніка життя» та СК «ТАС». Лідерами на ринку страхування нещасних випадків є СК «Кредо», СК «Альфа страхування» та СК «PZU Україна».

На основі проведених розрахунків прогнозних значень основних показників розвитку особистого страхування було виявлено, що дана сфера страхової діяльності має перспективи для розвитку, оскільки відмічається позитивна тенденція до збільшення страхових премій та страхових виплат. Максимально чітка тенденція до збільшення страхових премій та виплат відбуватиметься по медичному страхуванню, що пов'язано з підвищенням загального рівня захворюваності населення та пандемією Covid-19.

ВИСНОВКИ

Необхідність особистого страхування полягає у тому, що в сучасних умовах урбанізації відбувається збільшення частки людей похилого віку, погіршення демографічних показників, соціальні реформи мають низьку ефективність, високий рівень захворюваності, зокрема пандемією COVID-19, тому виникає потреба у соціальному захисті населення, яку можливо сформувавши за рахунок індивідуальних коштів суспільства.

Особисте страхування – це окрема галузь, що має на меті надання послуг фізичним та юридичним особам, які передбачають страховий захист страхувальників за умови настання страхового випадку, який несе загрозу життю, здоров'ю, працездатності або пов'язаний з додатковою пенсією страхувальника чи застрахованої особи. Підвидами особистого страхування є страхування життя, медичне страхування та страхування від нещасних випадків. Провівши аналіз тенденцій розвитку особистого страхування зазначимо, що спостерігається позитивна динаміка до збільшення страхових премій та страхових виплат, що свідчить про підвищення попиту на послуги даного виду страхування. Основну частку у структурі страхових премій особистого страхування складає медичне страхування та перевищує 50 %, наступними за величиною страхових премій є страхування життя. Частка премій особистого страхування на страховому ринку становить 32,43 % у 2019 році, тоді як у 2015 році – 23,94 %, що свідчить про збільшення вагомості значення даного сегмента страхування. Рівень страхових особистого страхування є найбільшим з медичного страхування та складає 46 % у 2019 році. Страхові компанії пропонують досить широкий спектр страхових продуктів з особистого страхування в усіх його складових: медичне страхування, страхування життя та страхування від нещасних випадків та в кожній галузі існують свої лідери. Лідерами на ринку ДМС є СК «Уніка», СУ «Провідна» та СК «Інго Україна».

На основі проведених розрахунків прогнозних значень основних показників розвитку особистого страхування було виявлено, що дана сфера страхового ринку має перспективи для розвитку, оскільки відмічається позитивна тенденція до збільшення страхових премій та страхових виплат. Максимально чітка тенденція до збільшення страхових премій та виплат відбуватиметься по медичному страхуванню, що пов'язано з підвищенням загального рівня захворюваності населення та пандемією Covid-19. Враховуючи низьку платоспроможність суспільства, недосконалу якість медичних послуг, страхові послуги з медичного страхування користуватимуться популярністю. Напрямок діяльності страхових компаній у сфері страхування життя є досить перспективним, оскільки незважаючи на зменшення рівня заощаджень населення за останні 10 років в Україні є прошарок в суспільстві, який володіє досить значними фінансовими ресурсами, які можуть бути направлені на придбання страхових послуг. Також Державний бюджет України 2021 року передбачає досить значне фінансування військових, розвідників, працівників МЧС та МВФ, а також медиків, які в силу специфіки своєї діяльності також мають бути зацікавлені у вищезазначеному страховому продукті. Незважаючи на те, що обсяг страхових премій та виплат зі страхування нещасних випадків є найменшим та у 2015 році становить 568,9 млн. грн. та 77,5 млн. грн., то у 2022 році планується їх збільшення на 345 % та 285 % відповідно, що є доказом того, що розвиток даного сегменту ринку також є перспективним.

Таким чином, з метою поліпшення функціонування розвитку особистого страхування необхідно підвищувати страхову культуру населення, шляхом інформаційного забезпечення через ЗМІ; покращити рівень кваліфікації працівників страхових компаній та підвищити контроль за діяльністю страхових компаній, правильністю страхових відшкодувань на державному рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрова Г. М. Аналіз сучасного стану особистого страхування в Україні. *Молодий вчений*. 2016. № 3. С. 8-11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_3_5
2. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхування : підруч. Київ : Знання, 2008. 1019 с.
3. Бас М. А. Значення медичного страхування у системі задоволення потреб населення України. *Економічний форум*. 2014. № 3. С. 221-226. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2014_3_35
4. Бігдан І. А. Сучасний стан та вектори розвитку ринку страхування життя України. *Молодий вчений*. 2018. № 11(2). С. 1063-1068. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_11\(2\)__134](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_11(2)__134)
5. Білоус Н. М. Рейтингова оцінка діяльності страхових компаній в Україні зі страхування життя. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. Економічні науки. 2018. Вип. 3. С. 3-18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnuvgr_ekon_2018_3_3
6. Волкова А. В. Аналіз діяльності аптечного закладу за програмами добровільного медичного страхування. *Соціальна фармація в охороні здоров'я*. 2020. Т. 6, № 2. С. 37-43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sphhc_2020_6_2_7
7. Волохова Л. Ф. Зарубіжний досвід розвитку ринку страхування життя як чинник впливу на українські реалії. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Економіка і менеджмент. 2019. Вип. 35. С. 137-142. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2019_35_20
8. Волохова Л.Ф. Медичне страхування та його розвиток в Україні. *Финансовые услуги*. 2017. № 1. С. 35-39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/finu_2017_1_10.

9. Галушак В. В. Страхування життя в Україні: переваги та недоліки його розвитку. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки.* 2018. Вип. 29(2). С. 87-90. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2018_29\(2\)__20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2018_29(2)__20)
10. Горбань Н. С. Договір страхування життя. *Часопис Київського університету права.* 2017. № 1. С. 150-155. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2017_1_36
11. Гринчишин Я. М. Страхування життя як інноваційний продукт на страховому ринку України. *Ефективна економіка.* 2019. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_11_65
12. Дикань В.Л. Аналіз сучасного стану розвитку обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті в Україні. *Вісник економіки транспорту і промисловості.* 2012. № 37. С. 86-90.
13. Закон України «Про страхування» N 86/96-ВР від 07.03.96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
14. Залетов О.М. Асистанс на страховому ринку: поняття та роль / О.М. Залетов // *Фінанси, облік і аудит.* 2012. № 19. С. 64-71.
15. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-strakhovoho-rynkuUkrainy.html>.
16. Карленко В. П. Персоніфікована медицина як глобальна об'єднуюча мета розвитку страхової та системної медицини. *Медична інформатика та інженерія.* 2019. № 2. С. 38-44. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mii_2019_2_5
17. Кожемяченко О. О. Проблеми формування системи медичного страхування в Україні. *Формування ринкових відносин в Україні.* 2020. № 5. С. 104-111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2020_5_16
18. Козьменко, О.В., Кузьменко О. В. Економіко-математичні методи та моделі (економетрика) : навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2014. 406 с.

19. Консолідовані звітні дані. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Konsolidovani-zvitni-dani.html>.
20. Камінська О.М. Теоретико-організаційні засади взаємодії страхових та асистанських компаній. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*: серія «Економіка». 2014. № 25. С. 109-113.
21. Кириченко А. В. Особливості страхування життя населення. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія"*. Серія : Економіка. 2019. № 15. С. 104-107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2019_15_18
22. Клапків Ю. М. Аналіз інституціонального розвитку ринку страхування життя в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер. : Економічні науки. 2017. Вип. 25(2). С. 131-134. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2017_25\(2\)__30](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2017_25(2)__30)
23. Клапків Ю. М. Спрямування інституціонального розвитку ринку страхування життя в Україні. *Світ фінансів*. 2016. Вип. 1. С. 206-214. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svitfin_2016_1_21
24. Кнейслер О. В. Вектор розвитку медичного страхування у контексті сучасної медичної реформи в Україні. *Світ фінансів*. 2018. Вип. 4. С. 148-156. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svitfin_2018_4_14
25. Кривицька О. Р. Аналітичне дослідження доходів компаній зі страхування життя в Україні. *Бізнес Інформ*. 2018. № 10. С. 302-308. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_10_47
26. Кривицька О. Р. Державне регулювання діяльності компаній зі страхування життя в Україні. *Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського*. 2017. Вип. 3(2). С. 84-89. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkdpu_2017_3\(2\)__14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkdpu_2017_3(2)__14)
27. Кривицька О. Р. Страхування життя як альтернативне джерело задоволення потреб населення. *Соціальна економіка*. 2017. № 1. С. 28-33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/se_2017_1_7

28. Курочка В. Л. Особисте страхування. Сучасний стан добровільного медичного страхування в Україні. *Сучасні медичні технології*. 2012. № 1. С. 85-88. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Smt_2012_1_17
29. Левкович О. В. Перспективи розвитку медичного страхування в Україні з урахуванням іноземного досвіду. *Бізнес Інформ*. 2019. № 11. С. 323-329. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2019_11_45
30. Леонов Є. Зарубіжні системи гарантування страхових виплат: досвід функціонування та гармонізації. *Економічний аналіз*. 2013. № 12 (2). С. 257-260.
31. Летняк С. П. Стан і перспективи розвитку ринку страхування життя в Україні. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія"*. Серія : Економіка. 2019. № 12. С. 119-123. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2019_12_21
32. Лисогор Е.Н. Особисте страхування в Україні в період нової економічної політики. *Україна*. 2014. №1. С. 520–524.
33. Маркіна І. А. Економічні засади впровадження системи обов'язкового медичного страхування. *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки. 2016. № 4(2). С. 158-161. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2016_4\(2\)__34](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2016_4(2)__34)
34. Мних М. В. Соціально-економічні проблеми ефективності функціонування особистого страхування в Україні. *Агросвіт*. 2016. № 17. С. 14-21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrosvit_2016_17_4
35. Орланюк-Малицкая Л. А. Страхование дело. Киев : Академия, 2003. 203 с.
36. Осадець С. С. Страхування : підруч.. Київ: КНТЕУ, 2006. 599 с.
37. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
38. Офіційний сайт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України. URL: <http://www.dfp.gov.ua>.

39. Офіційний сайт журналу про страхування «Фориншурер» . URL: <https://forinsurer.com/>
40. Офіційний сайт ПАТ «Мет Лайф». URL: <http://www.metlife.ua/uk/Individual/index.html>
41. Офіційний сайт СК «Граве Україна». URL: <https://www.grawe.ua/nakorichuvalna-programa/>
42. Офіційний сайт СК «ПРОВІДНА». URL: <https://providna.ua/company/pro-providnu>
43. Офіційний сайт СГ «ТАС». URL: <https://sgtas.com.ua>
44. Офіційний сайт СК «PZU Україна». URL: https://www.pzu.com.ua/individual/accident/dity_nv.html
45. Пікус Р.В. Формування і розвиток системи медичного страхування в Україні: монографія. К.: Логос, 2015. 175 с.
46. Приказюк Н.В. Система медичного страхування: зарубіжний досвід та особливості організації в Україні. Сучасні питання економіки і права: зб. наук. праць. 2011. Вип. 1. С. 53-59.
47. Прилуцький А. М. Стан та перспективи добровільного медичного страхування в Україні. *Ефективна економіка*. 2019. № 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_12_74
48. Пономарьова О. Б. Страхування життя в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2019. № 2. С. 57-65. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue_2019_2_9
49. Ротова Т.А. Особливості інфраструктури ринку послуг медичного страхування. *Економічний вісник університету*. 2014. № 23/1. С. 238-244.
50. Рубцова Н. М. Сучасний стан ринку медичного страхування в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Фінансовий простір*. 2015. № 4. С. 167-172. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2015_4_41
51. Рудь І. Ю. Особливості сучасного стану страхування життя в Україні. *Молодий вчений*. 2018. № 5(1). С. 328-331. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_5\(1\)__81](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_5(1)__81)

52. Самошкіна І. Д. Становлення та розвиток медичного страхування в Україні. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 54. С. 218-223. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2020_54_35
53. Сахно О. В. Медичне страхування як інструмент реформування медичної сфери в Україні: проблеми та перспективи застосування на сучасному етапі. *Вісник Київського інституту бізнесу та технологій*. 2013. № 3. С. 71-74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkib_2013_3_17
54. Семиредченко П. К. Сутність страхування від нещасних випадків та його розвиток в Україні. *Економіка та держава*. 2017. № 3. С. 112-116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2017_3_25
55. Слободянюк О. Ринок страхування життя в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2019. № 2. С. 173-196. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2019_2_13
56. Сокирко О. С. Актуальні проблеми теоретичних аспектів особистого страхування. *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки*. 2013. № 4. С. 154-158. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_eco_2013_4_27
57. Стешенко О. Д. Дослідження ринку страхування життя в Україні в умовах євроінтеграції. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2019. № 2. С. 210-218. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/piprp_2019_2_21
58. Танчак Я. А. Аналітична оцінка сучасного стану та перспектив розвитку ринку страхування життя в Україні. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економіка, управління та адміністрування*. 2018. № 4. С. 105-110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2018_4_21
59. Татаріна Т. В. Інституціональна структура ринку страхування життя в Україні: стан і перспективи розвитку. *Бізнес Інформ*. 2019. № 9. С. 281-286. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2019_9_41

60. Третяк Д.Д. Перспективи впровадження інновацій в особистому страхуванні на прикладі зарубіжних країн. *Економіка*. 2017. № 5 (194). С. 50-58. URL: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2017/194-5/8>.

61. Фрич А. О. Особливості сучасного стану медичного страхування в Україні та перспективи його розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки. 2015. № 6. С. 237-241. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2015_6_59

62. Шатковський Я. М. Запровадження обов'язкового медичного страхування як публічно-правовий крок до підвищення доступності медичної допомоги в Україні. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2020. Вип. 1. С. 221-228. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlduvs_2020_1_23

63. Шевчук Ю. В. Особливості узгодженості обов'язкового і добровільного страхування в системі фінансового забезпечення медичного страхування. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія"*. Серія : Економіка. 2019. № 13. С. 75-80. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2019_13_13

64. Шимків С.А. Стан та розвиток добровільного страхування від нещасних випадків в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Економіка і менеджмент. № 11. 2015. С. 271-274.

65. Шолойко А. С. Ринок особистого страхування в Україні та його інфраструктура. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 26(2). С. 131-135. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_26\(2\)_29](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_26(2)_29)

66. Штепенко К. П. Стан добровільного медичного страхування в контексті розгляду діяльності страхових компаній. *Ефективна економіка*. 2019. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_2_33

67. Штирхун Х. І. Розвиток медичного страхування в Україні. *Фінансові дослідження*. 2018. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/find_2018_2_14

68. Штирхун Х. І. Особливості надання фінансових послуг компаніями страхування життя в Україні. *Фінансові дослідження*. 2018. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/find_2018_1_14
69. Шумелда Я. П. Страхування : навч. посіб. Вид. 2-ге. Київ : Міжнародна агенція «Бізон», 2007. 384 с.
70. Цвілій Ю. А. Витрати стаціонарної допомоги при добровільному медичному страхуванні. *Актуальні проблеми клінічної та профілактичної медицини*. 2018. Т. 2, № 4. С. 14-18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/akprkl_2018_2_4_4
71. Insurance business written in the reporting country: Premiums written by classes of non-life insurance. URL: <http://stats.oecd.org/#>.
72. Miller, G. E. The availability and marginal costs of dependent employer-sponsored health insurance. *International Journal of Health Economics and Management*. 2017.
73. Roman-Urrestarazu A. Private health insurance in Germany and Chile: two stories of co-existence, segmentation and conflict. *International Journal for Equity in Health*. 2018. №17. P.112 URL: <https://equityhealthj.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12939-018-0831-z>
74. Segel, J. E. Health Insurance Deductibles and Their Associations With Out-of-Pocket Spending and Affordability Barriers Among US Adults With Chronic Conditions. *JAMA Internal Medicine*. 2017. Vol. 177, Issue 3. P. 433.
75. Thomson S, Busse R, Crivelli L, van de Ven W, Van de Voorde C. Statutory health insurance competition in Europe: a four-country comparison. *Journal of European Social Policy* 2013. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0958928706068271>

ДОДАТОК Б

ХАРАКТЕРИСТИКА МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ

Рисунок Б.1 – Співвідношення рівнів надання медичних послуг, програм медичного забезпечення та джерел фінансування охорони здоров'я України [52]

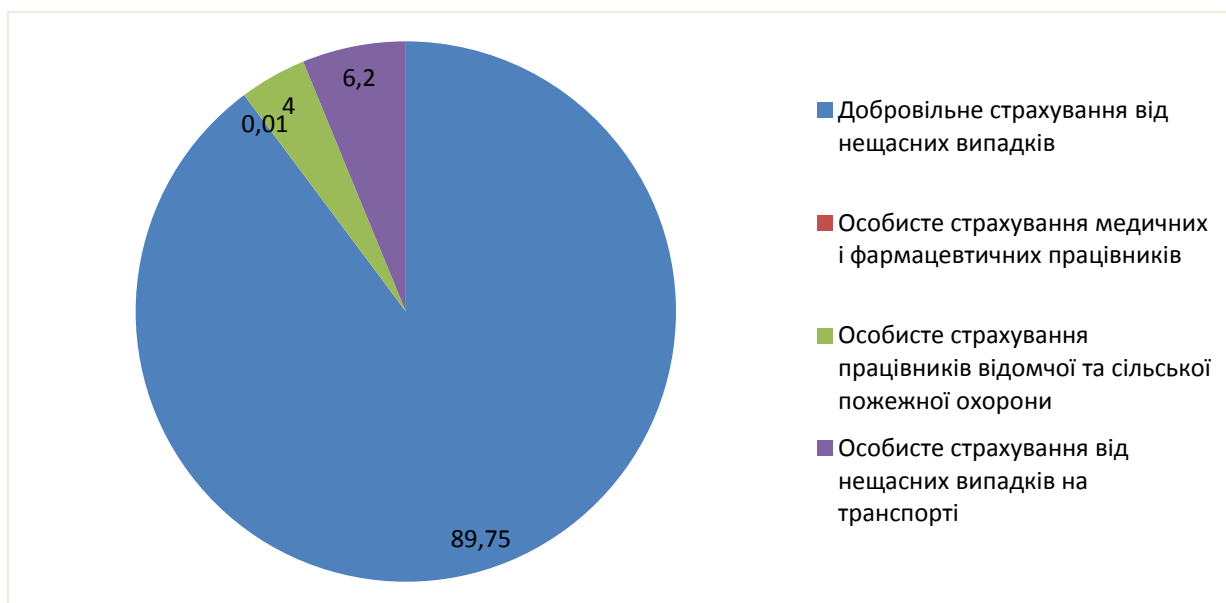

Рисунок В.5 – Структура страхових премій зі страхування нещасних випадків за 2019 рік, %

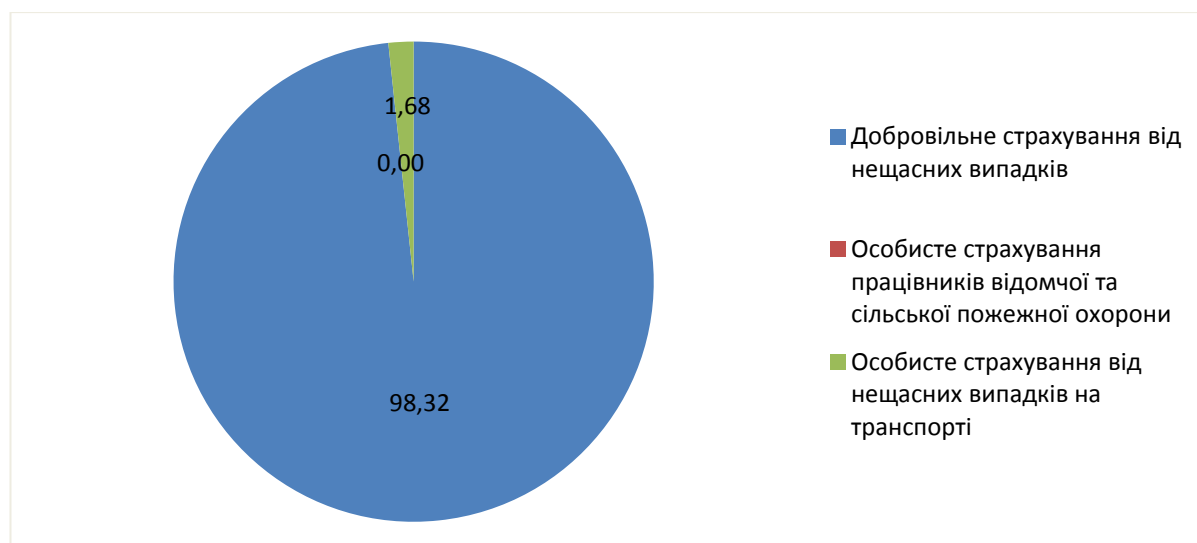

Рисунок В.6 – Структура страхових виплат зі страхування нещасних випадків за 2019 рік, %